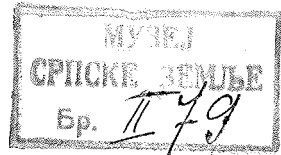




Природњачки музеј  
БИБЛИОТЕКА

II 15 739 6



15

МУЗЕЈ СРПСКЕ ЗЕМЉЕ

15



## ПРИНОВЕ МУЗЕЈА СРПСКЕ ЗЕМЉЕ

од

П. С. ПАВЛОВИЋА.

---

Прештампано из Геолошких Анала Балканског Полуострва  
Књига VII. свесна 1.

---

ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА  
КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА  
БЕОГРАД — 1922

179



I.

## ПРИЛОЗИ ЗА ПОЗНАВАЊЕ ТЕРЦИЈАРА У СРБИЈИ.

### 1. Допуна медитеранској фауни Бел. Мокрог Луга.

Чешким излетима са ђацима, а нарочито према једној повећој збирци у Геолошком Заводу, коју је прикупио и већим делом и одредио г. Влад. К. Петковић, другомедитеранска фауна из потока Бучвара код В. Мокрог Луга умножена је још и овим облицима:

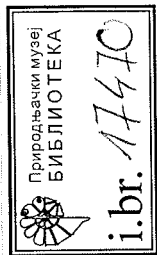
- |   |   |
|---|---|
| <i>Conus Mercati</i> Brocc.               | <i>Eulima subbulata</i> Don.                        |
| ” <i>Tarbelianus</i> Grat.                | <i>Bulla lignaria</i> Linne                         |
| <i>Erato laevis</i> Don.                  | ” <i>utricula</i> Brocc.                            |
| <i>Mitra recticostata</i> Bell.           | <i>Crepidula unguiformis</i> Lam.                   |
| <i>Columbella curta</i> Duj.              | <i>Psamosolen</i> spec.                             |
| <i>Buccinum Vindobonense</i> Ch. Mayer.   | <i>Panopea</i> cf. <i>Menardi</i> Desh.             |
| ” <i>lyratum</i> Lamk.                    | <i>Venus multilamella</i> Lam.                      |
| <i>Pollia</i> spec.                       | <i>Cytherea Pedemontana</i> Ag.                     |
| <i>Pyrula (Ficula) sp. (cf. condita</i>   | <i>Circe minima</i> Mont.                           |
| Brong).                                   | <i>Cardium hians</i> Brocc.                         |
| <i>Cancellaria Saccoi</i> R. Hoer. Auing. | ” spec.   |
| ” spec.                                   | <i>Lucina columbella</i> Lam.                       |
| <i>Cerithium lignitarum</i> Eichw.        | ” spec. (aff. <i>dentata</i> Bast.)                 |
| <i>Turritella Archimedis</i> Brong.       | <i>Cardita Jouaneti</i> Bast.                       |
| <i>Trochus miliaris</i> Brocc.            | ” <i>Partschii</i> Goldf.                           |
| <i>Turbonilla gracilis</i> Brocc.         | <i>Pectunculus pilosus</i> Lin.                     |
| <i>Natica redempta</i> Micht.             | <i>Arca Rollei</i> Hoernes                          |
| <i>Nerita distorta</i> Hoernes            | <i>Pecten</i> sp. (aff. <i>substriatus</i> d'Orb.). |
|   | <i>Ostrea crassissima</i> Brocc.                    |

### 2. Принове у војиловачкој другомедитеранској фауни.

Као допуна медитеранској фауни овога места имају се забележити мекушци<sup>1)</sup> које сам доцније прикупио и детерминисао као:

- |   |  |
|---|--|
| <i>Conus Brezinae</i> Hoer. Auing.      | <i>Pleurotoma Olgae</i> Hoer. Auing.         |
| <i>Ringicula costata</i> Eichw.         | ” <i>Sophiae</i> Hoer. Auing.                |
| <i>Chenopus alatus</i> Eichw.           | <i>Crepidula</i> cf. <i>unguiformis</i> Lam. |
| <i>Murex subtorularius</i> Hoer. Auing. | <i>Bulla</i> cf. <i>utricula</i> Brocc.      |
| <i>Pleurotoma Nataliae</i> Hoer. Auing. | <i>Thracia</i> spec.                         |

<sup>1)</sup> В. VI књ. Геолошких Анала Балкан. Полуострва, стр. 300.



*Mastra spec.*  
*Tellina cf. donacina* Lin.  
*Venus Dujardini* Hoern.  
 „ *plicata* Gml.  
 „ *marginata* Hoern.

*Circe minima* Mont.  
 „ *eximia* Hoernes  
*Chama gryphoides* Lin.  
*Lucina dentata* Bast.  
*Arca spec. cf. Rollei* Hoern.  
*Modiola spec.*

### 3. Медитерански фосили из околине Доњег Милановца.

24. септембра 1905., по веома рђавом времену, ишао сам из Доњег Милановца уз реку Решковицу и на кратком размаку од вароши, у десној обали реке, могао сам констатовати преко 30 м. дебелу серију терцијарних слојева. У доњем је делу жути песак (он је највеће дебљине), над њим један банак кречњачког облутка, па сиви песак са нешто мало глине и поврх свега долази крупно кречњачко облуте (величине коњске главе) у жућкастом песку. Цела серија пружа се скоро меридијански, а пада благо у источно поље. Фауну ових слојева чине:

*Cerithium scabrum* Olivi  
 „ *perversum* Lin.  
*Turritella spec.* (јако изломљена)  
*Chemnitzia perpusilla* Grat.  
*Caecum trachaea* Mont.  
*Nerita picta* Fér.  
 „ *expansa* Reuss.  
*Dentalium spec.* (изливан јако)  
*Corbula carinata* Duj.  
*Venus spec.* (из групе *scalaris*-*Varsteroti*)

*Lucina columbella* Lam.  
 „ *cf. dentata* Bast.  
*Cardium spec.*  
*Circe spec.*  
*Pectunculus pilosus* Lin.  
*Lithodomus avitensis* Mayer  
*Pecten spec.*  
*Spondylus crassicosatus* Lin.  
*Ostrea crassicosata* Sow.  
 „ *spec.*

Фосили су у опште ретки и рђаво очувани. Врло је честа *Corbula carinata* Диж., а нешто чешћи *Cerith. scabrum* Oliv. Од осталих облика нађени су по комад — два.

Из Корешана, код Мосне близу Д. Милановца, донео је г. др. Д. Антула комад плаве глине из које сам могао одвојити и одредити ове фосиле:

*Buccinum badense* Partsch      *Pleurotoma turricula* Brocc.  
*Natica helicina* Brocc.

Наласком ових фосила несумњиво се потврђује другомедитеранска старост ове глине. Приликом препаровања одвојио сам и неколико фораминифера и комаде од неке *Corbula*. Фораминифере нисам одређивао; али и они су другомедитерански.

### 4. Медитерански фосили из Сикола.

1902. године донео је г. Влад. Мишковић, руд. инжењер, у Геолошки Завод Вел. Школе комад глине и неколико фосила из Сикола у крајинском округу. Доцније је ову збирницу допунио са још 2—3 парчета глине узете са исто

места. Препаровањем овога материјала издвојио сам и одредио ове фосиле:

<i>Ancillaria glandiformis</i> Lam.	<i>Heliastrea Reussana</i> M. Edw. et Haim.
<i>Voluta taurina</i> Bon.	<i>Mitrolina spec.</i> (изломљена)
<i>Terebra bistrata</i> Grat.	<i>Textularia carinata</i> d'Orb.
<i>Fusus bilineatus</i> Partsch.	<i>Globigerina bulloides</i> d'Orb.
<i>Natica helicina</i> Brocc.	<i>Orbulina universa</i> d'Orb.
<i>Dentalium badense</i> Partsch.	<i>Truncatulina Dutemplei</i> d'Orb. sp.

### 5. Медитерански фосили из Дубоког Потока код села Трњана.

1904. године екскурзирао сам по тимочком и крајинском округу ради прибирања разних природнина за Музеј Српске Земље. Том приликом задржао сам се мало дуже у селу Трњану, па сам у друштву са г. Мих. Рашковићем обишао и Дубоки Поток, где смо прикупили богату збирку, која је сем тога обогаћена и лепим и обилним поклоном од г. Рашковића. Поред фосила цитираних у књизи „Терцијар Тимочке Крајине“ (стр. 51—53) и у „Приновама“ (Геол. Анали, књ. VI, стр. 301—302) сада могу навести још и ове:

<i>Conus cf. hungaricus</i> Hoer. Auing.	<i>Monodonta angulata</i> Eichw.
<i>Erato laevis</i> Don.	<i>Natica helicina</i> Broc.
<i>Marginella minuta</i> Pfeiff.	<i>Nerita spec.</i>
<i>Mitra scrobiculata</i> Brocc.	<i>Rissoina cf. decussata</i> Montf.
<i>Partschii</i> Hoern.	<i>cf. Loneli</i> Desh.
<i>Buccinum Hoernesii</i> Semper.	<i>pusilla</i> Brocc.
<i>Purpura haematostoma</i> Lin.	<i>Rissoa costellata</i> Grat.
<i>Cassis mammilaris</i> Grat.	<i>Zetlandica</i> Montf.
<i>Cassidaria spec.</i> (фрагменат)	<i>planaxoides</i> Des Moul.
<i>Chenopus pes pelecani</i> Phil.	<i>Patella spec.</i>
<i>Rostellaria dentata</i> Grat.	<i>Corbula carinata</i> Duj.
<i>Ranella marginata</i> Mart.	<i>Lutraria spec.</i>
<i>Murex sublavatus</i> Bast.	<i>Ervillia pusilla</i> Phil.
<i>Hoernesii</i> d'Anc.	<i>Cardium sp.</i> (cf. <i>Turonicum</i> Mayer)
<i>Pyrula (Ficula) spec.</i> (фрагменат).	фрагмент
<i>Fusus virgineus</i> Grat	<i>Cardium sp.</i> (фрагмент).
<i>Fusus Puschi</i> Andr.	<i>Lucina Dujardini</i> Desh.
<i>Pleurotoma cataphracta</i> Brocc.	<i>exigua</i> Eichw.
<i>Turritella bicarinata</i> Eichw.	<i>Nucula cf. nucleus</i> Lin.
<i>Turritella cathedralis</i> Brong.	<i>Limopsis anomala</i> Eichw.
<i>Chemnitzia perpusilla</i> Grat.	<i>Pecten spec.</i> (ситан, фрагмент)
<i>Phasianella spec.</i>	<i>Spondylus crassicostratus</i> Lam.

### 6. Сарматски кат у селу Лапову.

15. октобра 1905. послао ми је г. В. Брзаковић, подшумар из Рогота, један комад меког, шупљикавог кречњака, који се вади у селу Лапову и од кога се градила нова ресторација код железничке станице у Лапову. Ломљењем овог камена и вађењем отиска утврдио сам, да је сарматске старости. Садржи мноштво церита, међу којима сам упо-

знао *C. pictum* Bast. и *C. rubiginosum* Eichw., а осим тога и делове од *Cardium obsoletum* и један фораминифер из групе Miliolida. На једном излету, који сам правео априла 1906. до Рогота сазнао сам: да се тај кречњак вади у месту Гвоздењаку, у атару села Лапова, идући путем за Рачу.

### 7. Сарматски кат у атару села Врчина.

Близу састава јаруга, што чине поток Касаповац, у атару села Врчина, вода је испрала мноштво сарматских фосила. Међу овима је најчешћи *Tapes gregaria* Partsch и *Cerithium pictum* Bast., а сем тога налази се по неки *Trochus* и фрагменти од *Cardium'a*. На неколико десетина корака идући низ Касаповац ка Пеџини помаља се сиве боје песак у коме су, што је интересно, најчешћи фосили: *Buccinum duplicatum* Bast. и *Cerith. disjunctum* Sow. Остали су врло ретки, као: *Cerithium pictum* Bast. (4 ком.), *Trochus spec.*, *Maetra podolica* Eichw. (1 ком.), *Cardium obsoletum* Eichw. и *C. plicatum* Pusch (у фрагментима), *Tapes gregaria* Partsch (1 комад) и *Donax lucida* Eichw. (1 комад).

### 8. Сарматски фосили из Рипња.

Разгледајући неизложени део геолошке збирке у Музеју Српске Земље, у намери да утврдим шта је после непријатељске окупације заостало, наишао сам на неодређени сарматски материјал из атара села Рипња. Скупљан је на екскурзији 5. маја 1907. године, крај саме железничке пруге на км. 25'6. Пошто сам се одлучио да целокупну сарматску фауну из целе Србије у старим границама изнова проучим, како бих на крају извео извесне закључке, које сам још раније запазио у погледу стратиграфских односа Источне и Западне Србије и у вези са њеним развићем у главним басенима ван наше домовине, — изложићу претходно поједине фауне у овим Прилозима, на начин као што су раније приказиване под општим насловом Принова Геолошког Завода.

На поменутом месту у Рипњу нашао сам:

<i>Columbella scripta</i> Bell.	<i>Nerita picta</i> Fer.
<i>Murex sublavatus</i> Bast.	<i>Acmaea spec.</i>
<i>Buccinum duplicatum</i> Sow.	<i>Hydrobia cf. stagnalis</i> Bast.
<i>Cerithium rubiginosum</i> Eichw.	” ( <i>Amnicola</i> ) <i>mutabilis</i> nov.
” <i>pictum</i> Bast.	” <i>spec.</i>
” <i>disjunctum</i> Sow.	<i>Cardium obsoletum</i> Eichw.
” <i>spina</i> Partsch	<i>Modiola marginata</i> Eichw.
<i>Trochus Caetinae</i> Andr.	<i>Spirorbis spiralis</i> Eichw.
	<i>Spirorbis heliciformis</i> Eichw.

Међ пужевицама нова врста *Amnicola mutabilis* долази у групу Хернесових и Ајхвалдових „палудина“ (*P. immutata*, ри-

silae, nimpha, avia etc.) Има јако сјајну, купасту љуштуру, састављену од 5 завојака. Покривена је мноштвом финих, уздужних црта, које се под великим увећањем виде. Завојци су испупчени; последњи заузима половину љуштуре и јаче је испупчен (трбушат). Гротло округласто, горе мало угласто. Десни усни обод оштар, унутрашњи не покрива са свим пупак. (Величина: 2·25 мм. вис. 1·10 мм. шир.).

Десетак примерака имају јаче прононсирани, готово ребрасте пруге. Ова се појава у највише случајева истиче на горњим, почетним завијуцима. Само на неким силазе до краја. Облике ове издвојко сам као var. *costata*.

### 9. Сарматски фосили из долине Бабиног Потока у селу Ритопеку.

Идући из села Ритопека низ Дунав — нарочито према почетку аде Хомолице — јако су развијени жућкасти пескови са мноштвом сарматских фосила. Из долине Бабиног Потока, спроћу села Иванова, сакупио сам у два три маха (1909. и 1910. год.) материјал и из њега издвојио и одредио ове врсте мекушаца:

<i>Modiola spec.</i>	<i>Nassa duplicata</i> Sow.
<i>Cardium obsoletum</i> Eichw.	<i>Cerithium pictum</i> Bast.
" <i>plicatum</i> Eichw.	" <i>rubiginosum</i> Eichw.
<i>Mastra podolica</i> Eichw.	" <i>nodosoplicatum</i> M.
<i>Donax lucida</i> Eichw.	Hoernes
<i>Solen subfragilis</i> Eichw.	" <i>spina</i> Partsch
<i>Pholas spec.</i>	<i>Hydrobia Frauenfeldi</i> M. Hoernes.
<i>Trochus spec.</i>	<i>ventrosa</i> Mont
	<i>Bulla Lajonkaierana</i> Bast.

Модиолске љуштуре јако су истрвене, тако исто и *Trochus*, који је уз то и изломљен (али комади опомињу на *T. sanio* Eichw.). Фолас се тако исто налази у ситним комадима.

### 10. Понтиски кат код Умке.

Са својих екскурзија предао ми је г. В. К. Петковић, проф. неколико комада мекушаца са забелешком: да су нађени на њиви, којом преки пут (преко потока) води од Умке за Вел. Моштаницу. По изгледу и мешавини мекушаца види се, да их је вода котрљала и да је у близини граница између два неогена ката. Од сарматских фосила у збирци се налазе:

- Cerithium disjunctum* Sow. (1 ком.)
- "    *rubiginosum* Eichw. (1 ком.)
- "    *pictum* Bast. (3 ком.)
- Trochus spec.* (1 ком.)
- Cardium obsoletum* Eichw. (1 ком.)

У далеко се већем мноштву налазе понтиски мекушци. Сви су прљави — у блато уваљани. Најчешћи је крупан меланопсис: *Mel. Martiniana* Fér., из кога је већим делом извађена и испрана микрофауна. Укупно одређени су ови облици:

*Orygoceras fistula* Brus.,  
*Melanopsis Martiniana* Fér.  
 „ *Vindobonensis* Fuchs.

Затим неколико рђаво очуваних примерака из групе *Mel. Bouéi* и *M. pygmaea* Partsch, *Neritodonta Stanae* Brus. и рт једне крупне конгерије — *Congeria ornithopsis* или можда *Cong. ungula caprae*. Судећи што је из овако незнатне количине одређено релативно много врста, има изгледа, да ће нова локалност бити обилна облицима понтиске фауне.

### 11. Понтиски кат у Малом Бучју.

Мало Бучје је уска коса, која дели Врчинску од Малоиваначке Реке. Кроз њу се има, по пројекту железничких инжењера, пробити тунел за варијанту главне железничке пруге. Она је састављена од пескова из којих су одвојени и одређени ови фосили:

<i>Papyrotheca mirabilis</i> Brus.	<i>Nematurella</i> spec.
<i>Orygoceras Fuchsi</i> Kittl. sp.	<i>Valvata debilis</i> Fuchs.
<i>Planorbis Marinkovići</i> Brus.	<i>Neritodonta Stanae</i> Brus.
<i>Melanopsis Martiniana</i> Fér.	<i>Congeria minima</i> Brus.
„ <i>Vindobonensis</i> Fuchs.	„ <i>Partschii</i> Čžjž.
„ <i>serbica</i> Brus.	<i>Dreissensio-myia</i> spec. (ситна, изломљена).
„ <i>megacantha</i> Handm.	<i>Limnocardium Tkalaci</i> Brus.
„ <i>affinis</i> Handm.	„ <i>Kosići</i> Brus.
<i>Micromelania (Goniochilus)</i> spec.	„ <i>spec.</i>
<i>Caspia Vujići</i> Brus.	<i>Pisidium</i> spec.
„ <i>Frauenfeldi</i> Schwar.	

и мноштво остракода.

Фауна се у главном слаже са фауном рипањских конгерских слојева, са незнатним бројем елемената бегаличке фауне и др. доњеконгерских локалности.

### 12. Терцијарни пескови код Заклопаче.

Код села Заклопаче веома су јако распрострањени пескови како у хоризонталном тако и у вертикалном правцу. Они сем тога заузимају велико пространство између атара Гроцке и села Врчина. За одредбу њихове старости важно је било наћи фосиле, јер их на великим размацама не садржавају. Тек 26. јула 1910., идући од Врчина за Гроцку, наишли смо Г. Д. Антула и ја, више самог села Заклопаче, на један усек крај друма, са мноштвом иструлелих и изломљених фосила.

Из понетог песка у Музеју сам одвојио ове облике :

*Planorbis* spec.

*Melanopsis Vindobonensis* Fuchs

„ *serbica* Brus.

„ из групе *rugmaea*,

а поред тога и фрагменте једне повеће конгерије и лимнокардијума. Наласци су ови од врло велике важности, јер доказују да су поменути пескови понтиске старости.

### 13. Још један прилошчић за одредбу поцерског Терцијара.

Жујовићевој белешци о Поцерини имам да додам још један приложак, на основи проматрања, која сам вршио крајем јула 1920 године у хатару села Синошевића. За Поцерину, у својој *Геологији Србије*, проф. Ј. М. Жујовић рекао је<sup>2)</sup>: „У Поцерини су од терцијара последњи брежуљци и косањице са којима се она до равне Мачве и Посавине завршује. Простор заузет овим тереном велики је, али је још непроучен. До сад су нам из њега познати само понтиски фосили из села Каоне, али је вероватно, да ће се овде наћи и марински неоген“.

Испод винограда Поповића, у мали званој Бугарине, сурвала се јако земља на једном месту. Два пута сам, 21. и 31. јула 1920. године покушао да дођем до дна ове провалије; али ми је напрезање оба пута било узалудно. Увек сам је надишао с једне или с друге стране. 31. јула, враћајући се са овога излета, наишао сам у близини поменуте провалије, на имању сељака Михаиловића, на скоро ископани бунар. Избачени материјал лежао је с једне стране бунара у великој гомили. Одрасле чељади код куће није било; али према даљини избачене иловаче, песковите глине и песка и на основи исказа неколиких домаћина, који су у том крају бунаре копали, може се утврдити овај ред слојева: најпре долази здравица, испод ове јако песковита глина, па нешто глиновитији материјал, који затим добија све више песка, док овај са свим не освоји и прелази у „живи песак“, како га мештани називају. Горњи само слој, јако песковита иловача, има у себи много трагова (од калуца, једара и шупљина) од шкољака. У другом материјалу, који сам детаљно и микроскопом проучавао, нема никаквих, па ни микроорганизама. Иловача је сивкасто-жуте боје, у којој калуци одударују мрком, лимонитичном бојом, глиновити је материјал плавкаст, а песак сив, ситан и сув. Трагови фосила искључиво припадају родовима: *Congeria*, *Dreissensia* и *Lim-*

<sup>2)</sup> Ј. М. Жујовић. *Геологија Србије* I део. Топографска Геологија. Стр. 283. Београд, 1893.



*nocardium*. На основи њихова облика, кроја и броја ребара и према отисцима китом извађених, са врло великом резервом могло би се рећи, да су то остаци

<i>Congerina cf. triangularis</i> Fuchs	<i>Limnocardium</i> sp.
<i>Dreissensia cf. auricularis</i> Fuchs	„ cf. <i>Auingeri</i> Fuchs.

Ако би ове одредбе биле тачне слојеви из поменутог бунара таложили су се у горњем одељку понтишке ешаже.

#### 14. Терцијарна фауна из села Врмце у сокобањском срезу.

Још пре рата добио сам од г. проф. В. К. Петковића малу збирчицу фосила из околине села Врмце. Фосили поменутог места налазе се у белом лапорцу, који лежи на висини од скоро 600 мет. О самим слојевима изнеће г. Петковић детаљније податке, пошто је ове (1920) године имао прилике да понова пропутује и подробније проучи ближу и даљу околину Ртња.

У малој овој фауни има и неколико нових облика, о чијим ће специфичним карактерима бити речи другом приликом; али ако се добро уоче сви родови ту заступљени, одмах пада у очи: да је она типа меланопсидних лапораца, као у Мађарима близу Сталаћа, Звездану код Зајечара или у Грузи (у атару села Рамаће) итд., јер су туна нађени:

<i>Orygoceras</i> spec.	<i>Pseudoannicola</i> Uroševići nov. spec.
<i>Planorbis truncatoconicus</i> nov. spec.	<i>Nematurella</i> nov. spec.
„ spec.	<i>Neritodonta</i> spec.
<i>Melanopsis Petkovići</i> nov. spec.	<i>Congerina</i> <i>Jardovi</i> Brus.
<i>Prosothisenia cf. Fuchsi</i> Pav.	„ spec.

Да би указао на фрапантну сличност према фауни меланопсидних лапораца из Србије и др. балканских земаља, довољно је упоредити их са сличним познатим облицима остављајући за другу прилику, сувишне палеонтолошке детаље.

Тако, прво цитирани мекушац, који није ближе спецификован, *Orygoceras* spec., долази у групу *глашких оригоцера*, као што је *Orygoceras curvum* Brus. из Цепе у Босни. Неодређени планорб: *Planorbis* sp., мање затупљен од нове врсте *Plan. truncatoconicus*, по општем хабитусу, сродан је са врстом *Pl. Hörnesi* из малог Шоштањског басена у Словеначкој и *Plan. Pavlovići* Brus. из Звездана код Зајечара. Нова врста *Melanopsis Petkovići* долази у групу *Melanopsis praerosa, baccinoides*, где рачунам и *Mel. Aršinovi* Brus. из Звезданског Кључа. Из врмцанског материјала одвојио сам и три фрагмента једне прозостеније. Судећи по врло финим попречним пртицама између набора, држим да је идентична са *Prosothisenia Fuchsi* Pav., какву сам нашао у сличним слојевима код села Мађара близу Сталаћа.

*Pseudoamnicola Uroševići* n. sp. личи на далматинске *P. Stošićiana* Brus. и *P. Torbariana* Brus. из Миочића у Далмацији. *Nematurella* (по свој прилици нова врста) има велике сличности са звезданском *N. Nikolajevići* из Звездана и *N. eburnea* из Дугог Села у Хрватској.

*Neritodonta spec.* је неритодонта ниске спирале са три уска појаса. Долази у групу облика где и *N. Barakovići* из Ловче у Хрватској и *Neritodonta Živkovići* Brus. из Звездана. За сад ми је немогућно извршити тачну спецификацију, јер су ми оригинални примерци нестали из музеја, а хрватских нисам ни имао.

Од шкољака издвојио сам преко 50 љуштура једне конгерије, коју сам изједначио са *Congerija Jardovi* Brus. (из Жупића Потока код Сиња) у Далмацији, јер се по облику и величини с њом слажу.

Друга, много крупнија конгерија не може се ближе одредити, јер је сва изломљена. По очуваном делу опомиње на фрагменте, које је Брусина нацртао, на таб. XVII сл. 19—23 своје *Gra gje*, као *Congerija dalmatina*, из Рибарића у Далмацији.

R é s u m é.

#### Données nouvelles sur le Tertiaire en Serbie.

Par P. S. Pavlović.

L'auteur présente les listes de fossiles, trouvés pour la première fois dans des gisements nouveaux et déjà connus, notamment:

1. Supplément à la faune méditerranéenne II de Veliki Mokri Lug.
2. Supplément à la faune méditerranéenne II de Višnjica.
3. Fossiles du Méditerranéen II des environs de Donji Milanovac.
4. Fossiles méditerranéens de Sikole.
5. Fossiles méditerranéens de Duboki Potok près de Trnjane.
6. Le sarmatique à Lapovo.
7. Étage sarmatique dans les environs de Vrčin.
8. Fossiles sarmatiques de Ripanj.
9. Fossiles sarmatiques de la vallée de Babin Potok à Ritopek.
10. Étage pontique à Umka.
11. Étage pontique à Malo Bučje.
12. Sables tertiaires à Zaklopača.
13. Encore une remarque sur l'âge des terrains tertiaires à Pocerina.
14. Faune tertiaire du village Vrmdža dans le district de Soko Banja.

## II.

### ПРИЛОЗИ ЗА ПОЗНАВАЊЕ КВАРТАРА У СРБИЈИ.

#### 1. Фауна леса у околини Голупца.

Идући низ Дунав ка Голубачком Граду, а на месту између Бабине Стене и Касумбача, развијен је лес, који лежи непосредно на мезозојским кречњацима. Неколико грудви овога леса донео сам (21 септембра 1907.) у Музеј и из њега испрао и одвојио ове копнене мекушце:

*Hyalina cristallina* Müll.

„ *fulva* Müll.

*Patula ruderata* Stud. sp.

*Helix hispida* Lin.

„ *costata* Müll.

*Cionella lubrica* Müll.

*Pupa secale* Drap.

„ *muscorum* Lin.

„ *alpestris* Alder.

*Clausilia laminata* Mont.

„ *pumila* Ziegl.

*Succinea oblonga* Drap.

Последња је врста и најчешћа, јер сам од ње нашао преко стотину примерака.

#### 2. Кватарни нанос и његова фауна у близини накучанске цркве у Поцерини.

Кад се од накучанске цркве пређе мост на реци Добрави и пође уз Царић наилази се, на самом путу, разривена жућкасто сива песковита глина. Идући 25. јула 1920 год. за Вукошић нисам се могао дуже задржати на томе месту, али сам још тада запазио, да се у овом материјалу налазе остаци трошних неких пужића. После 5—6 дана, нарочито сам из Синошевића отишао на исто место и са г. Дабићем, сврш. богословом, сакупио и донео доста од ове иловаче. Њу сам у Музеју мало просушио, одвојио неке хелициде, а највећи део потопио у воду из које сам после ласно издвојио и одредио ове мекушце:

*Limax spec.*

*Hyalina cristallina* Müll.

„ *nitens* Michaud

*Conulus fulvus* Müll.

*Punctum pygmae* Drap.

*Vallonia pulchella* Müll.

*Vallonia costata* Müll.

*Fruticicola* spec.

*Tachea austriaca* Mühlf.

*Pupa (Isthmia) minutissima* Hartm.

*Cochlicopa lubrica* Müll.

*Pupa (Torquilla) frumentum* Drap.

" (*Pupilla*) *muscorum* Linné

Осим овога материјала, који је, и генерично и специфично, добро одређен, наишао сам још првог пута једну клаузилију, али ми се она, због испрепуцалог материјала, до куће сва распала, и неколико хелицида, које такође не могу ближе да одредим, јер су ломљиве љуштуре јако притиском спљоштене и деформисане. Али по овоме што је одређено фауна је чисто сувоземна. Осим љуштуре од пужева нађен је и један комад секутића од неког малог глодара — по свој прилици миша.

R é s u m é.

**Données nouvelles sur le Quaternaire en Serbie.**

Par P. S. Pavlović.

L'auteur présente la liste de fossiles trouvés dans les dépôts quaternaires en Serbie, notamment:

1. Dans le loess aux environs de Golubac,
2. Dans les alluvions quaternaires près d'église de Nakićane à Pocerina.

